

Vyriausybės vertybiniai popieriai (VVP) taip pat yra obligacijos, tiesiog jas išleidžia valstybė, o ne privati įmonė. Kadangi valstybės bankroto rizika yra mažesnė nei privačios kompanijos, todėl laikoma, kad vyriausybės vertybiniai popieriai yra saugesni nei privačių kompanijų obligacijos. Kita vertus, tai nereiškia, kad jos yra visiškai saugios. Sužinokite kaip vertinti vyriausybės vertybinių popierių riziką, kuo skiriasi valstybinės obligacijos nuo išdo vekselių, koki yra investavimo į vyriausybės vertybinius popierius privalumai ir trūkumai.

Gero skaitymo

Vyriausybės vertybiniai popieriai (VVP): kas tai?

Vyriausybės vertybiniai popieriai – tai valstybės vardu išleisti skolos vertybiniai popieriai. Vyriausybė platina vertybinius popierius siekdama pasiskolinti pinigų įvairiems projektams finansuoti ir einamosioms išlaidoms padengti. Lietuvos vyriausybė platina išdo vekselius, taupymo lakštus bei vyriausybės obligacijas.

Valstybė vertybinius popierius gali platinti, Lietuvos ir užsienio gyventojams ir privačioms kompanijoms bei fondams. Lietuvos vyriausybė dažnai platina euroobligacijas – vertybinius popierius, kurie yra platinami užsienio valiuta – eurai.

Lietuvos vyriausybės vertybiniai popieriai būna trijų rūšių:

- Išdo vekseliai (apie juos rašėme ankstesnėje paskaitoje, todėl šioje paskaitoje jų neaptarsime);
- Vyriausybės obligacijos;
- Vyriausybės taupymo lakštai.

Visų rūšių vyriausybės vertybinių popierių palūkanos už nėra apmokestinamos. Pažymėtina, kad užsienio valstybėse vertybinius popierius gali leisti ir kitos valstybės institucijos pvz. savivaldybės. Kadangi Lietuvoje tai nėra taikoma praktika, todėl šioje mokymo programoje savivaldybių platinamų obligacijų tipų, privalumų ir trūkumų neaptarsime.

Vyriausybės obligacijos

Vyriausybės obligacijos – tai skolos vertybiniai popieriai, kuriuos platina vyriausybė ir kurių galiojimo terminas yra ilgesnis nei 1 metai. Nuo išdo vekselių, vyriausybės vertybiniai popieriai skiriasi tuo, kad išdo vekselių trukmė yra ne ilgesnė nei metai, tuo tarpu vyriausybės obligacijų trukmė yra ilgesnė nei metai.

- Vyriausybės obligacijos turi daug panašumų su išdo vekseliais;
- Vyriausybės obligacijos yra platinamos aukciono būdu, nustatant maksimalų vyriausybės vertybinių popierių pajamingumą;
- Vyriausybės obligacijos yra garantuoti valstybės turtu, todėl jos yra laikomis ypatingai saugia investicija;
- Palūkanos gautos už vyriausybės obligacijas nėra apmokestinamos;
- Individualus investuotojas vyriausybės obligacijas gali įsigyti per finansų tarpininkus (komerciniai bankai, brokeriai). Vyriausybės obligacijomis prekiaujama Vilniaus NASDAQ OMX biržoje.
- Vyriausybės obligacijos yra likvidūs vertybiniai popieriai.

Vyriausybės vertybinių popierių savybes detaliam aptarime rašydami apie vyriausybės išdo vekselius, todėl plačiau apie juos neminėsime.

Vyriausybės obligacijos nuo išdo vekselių skiriasi keletu bruožų:

- Kadangi vyriausybės obligacijų trukmė yra ilgesnė nei išdo vekselių, todėl jos laikomos rizikingesnėmis ir už jas mokamos didesnės palūkanos. Dėl ilgesnio išpirkimo termino, vyriausybės obligacijų kaina daug jautriau reaguoja į rinkos palūkanų normos svyravimus. Kita vertus, vyriausybės obligacijos yra labai saugūs vertybiniai popieriai, kadangi tiek išdo vekselių, tiek vyriausybės obligacijos yra garantuojamos valstybės turtu, o valstybės bankroto tikimybė yra labai maža ir daug mažesnė nei akcinių bendrovių.
- Vyriausybės obligacijos platinamos nominalia verte, o už jas mokamos palūkanos. Tuo

tarpu už išdo vekselius, kaip ir už visa pinigų rinkos priemonės palūkanos nėra mokamos. Išdo vekseliai platinami su nuolaida, o išperkami nominalia verte. Investuojant į išdo vekselius už-dirbama iš šio kainų skirtumo.

- Lietuvos vyriausybės obligacijos platinamos ne tik litais, bet ir eurai. Lietuvos vyriausybės obligacijos, kurios platinamos eurai vadinamos euroobligacijomis. Lietuvos vyriausybės euroobligacijos yra patrauklesnė investicija, kadangi investuotojai išvengia valiutų rizikos. Taip Lietuvos vyriausybė lengviau pritraukia užsienio investuotojus.

Norėdamas įsigyti užsienio valstybių platinamų vyriausybės obligacijų, investuotojas turėtų kreiptis į finansų tarpininką. Norėdami investuoti į užsienio valstybių obligacijas turėsite sumokėti nuo kelių iki keliolikos tūkstančių litų, kadangi tokį minimalų investavimo slenkstį yra nustatę finansų tarpininkai. Prieš investuodami į užsienio valstybių obligacijas būtina išvertinkite, kad dėl valiutos kainų skirtumo, galite patirti nuostolių.

Vyriausybės taupymo lakštai

Vyriausybės taupymo lakštai yra tas pats kaip valstybinės obligacijos, tiesiog jos yra skirtos gyventojams, individualioms įmonėms bei ne pelno siekiančioms organizacijoms. Kitaip tariant, tai taupymo lakštai yra obligacijos, kurių negali įsigyti akcinės bendrovės, investicinės kompanijos, bankai, užsienio valstybės ir t.t. Taupymo lakštai yra priemonė žmonėms taupyti pinigus ir puiki alternatyva indeliui. Valstybei taupymo lakštai – tai dar viena priemonė skolintis pinigų. Valstybei išdo obligacijos svarbios todėl, kad sudaro galimybes skolintis iš valstybės gyventojų – šalies viduje.

Taupymo lakštai, kaip ir išdo vekseliai yra parduodami su nuolaida, o vėliau vyriausybė jas išperka nominalia verte.

Visus mokesčius už vertybinių popierių sąskaitos atidarymą, taupymo lakštų įsigijimą ir saugojimą padengia vyriausybė. Tačiau investuotojas iš to neturės jokios naudos, kadangi vyriausybė šias sąnaudas iš anksto įvertina ir atitinkamai sumažina palūkanas už taupymo

lakštus. Dėl šios priežasties palūkanos už taupymo lakštus yra šiek tiek mažesnės nei už vyriausybės obligacijas.

Už gautas palūkanas investuotojai nemokės mokesčių, kadangi Europos sąjungoje esančių valstybių vertybinių popierių palūkanos nėra apmokestinamos. Vienintelis dalykas už kurį jums gali tekti sumokėti perkant vyriausybės taupymo lakštus – tai už banko pavedimą internetu.

Investuoti į taupymo lakštus galite dviem būdais: internetu specialiai tam sukurtame tinklalapyje www.vtl.lt arba tiesiog nuėję į bet kurį Lietuvos pašto skyrių. Perkant taupymo lakštus www.vtl.lt, apmokėjimas atliekamas iš asmeninės banko sąskaitos, investuotojo sumokėti pinigai bus pervesti į Lietuvos centrinį vertybinių popierių depozitoriumą, kuris investuotojo vardu bus atidaryta asmeninė vertybinių popierių sąskaita. Išperkant taupymo lakštus, pinigai už lakštus bei palūkanas automatiškai bus pervesti į tą pačią sąskaitą, iš kurios buvo taupymo lakštai buvo pirkti.

Taupymo lakštus pirkdami pašto skyriuose, turėsite sudaryti taupymo lakštų įsigijimo sutartį. Už taupymo lakštus turėsite sumokėti grynaisiais pinigais. Išperkant taupymo lakštus, pinigai už lakštus bei palūkanas bus pervesti į jūsų nurodytą banko sąskaitą arba galėsite juos atsiimti pašte.

Palūkanos už taupymo lakštus paprastai būna šiek tiek mažesnės nei indėlių bankuose. Tačiau investuotojas turėtų atsiminti, kad valstybės bankroto rizika yra daug mažesnė nei bankų, tad natūralu, kad ir taupymo lakštų pajamingumas nėra didelis.

Kadangi taupymo lakštais nėra prekiaujama antrinėje rinkoje, todėl jų vertė ir pajamingumas iki jų išpirkimo nesikeičia.

Paprastai taupymo lakštai išperkami po vienerių metų, tačiau vyriausybė gali leisti taupymo lakštus, kurie būtų išperkami ir po kelerių metų. Kita vertus, vyriausybė visada pasilieka sau galimybę taupymo lakštus išpirkti anksčiau laiko.

Platinant valstybės taupymo lakštų emisiją nėra organizuojamas aukcionas. Taupymo lakštų palūkanas nustato vyriausybė atsižvelgdama į Lietuvoje veikiančių bankų atitinkamos trukmės indėlių palūkanas, tarpbankinės pinigų rinkos palūkanas ir pan. Palūkanos už vyriausybės taupymo lakštus yra skelbiamos ne vėliau kaip likus vienai dienai iki emisijos išleidimo dienos.

Vyriausybės vertybiniai popieriai: kokią jų riziką?

Laikoma, kad vyriausybės vertybiniai popieriai yra rizikos neturinti investicija. Toki bendriniai teiginiai gali suklaidinti pradedantįjį investuotoją. Šią taisyklę galbūt ir galima taikyti tokioms ekonomiškai išsivysčiusioms valstybėms kaip JAV, Vokietija, Šveicarija, Didžioji Britanija, Japonija ir pan., tačiau mažų ir besivystančių valstybių su nestabiliomis vyriausybėmis patikimumas yra gerokai mažesnis.

Pažvelgę į finansų istoriją, galite nesunkiai pastebėti, kad valstybės ne taip jau retai bankrutuoja kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Valstybės kaip ir kompanijos turi patikimumo reitingus, tad prieš investuodami į vyriausybės vertybinius popierius pasidomėkite, koks Lietuvos kredito reitingas yra šiuo metu. Nepaisant to, kad Lietuva niekuomet neturėjo aukščiausio patikimumo reitingo, tačiau nuo 1992 m. Lietuvos vyriausybė visuomet laiku vykdavo savo įsipareigojimus investuotojas mokėti palūkanas bei išpirkti vertybinių popierių emisijas.

Standard & Poor's reitingas Lietuvos vyriausybės vertybiniam popieriui

Mėnesis	Reitingas
2011 m. balandis	BBB
2010 m. vasaris	BBB
2009 m. kovas	BBB
2008 m. spalio	BBB+
2008 m. sausis	A-
2007 m. gegužė	A
2006 m. gegužė	A
2005 m. gruodis	A
2005 m. vasaris	A-
2004 m. vasaris	A-
2003 m. liepa	A-
2003 m. vasaris	A-
2002 m. balandis	BBB+
2001 m. liepa	BBB+
2000 m. spalio	BBB+
2000 m. balandis	BBB+
1998 m. spalio	BBB+

Mėnesis**Reitingas**

1997 m. birželis

BBB+

Vyriausybės vertybinių popierių rizikos vertinimas skiriasi nuo privačių kompanijų vertinimo. Suteikiant kredito reitingą valstybėms nėra vertinamos pelno nuostolio, pinigų srautų ir kitos finansinės ataskaitos, kurios analizuojamos suteikiant reitingą privačioms kompanijoms. Vertinant valstybes analizuojamas valstybės skolos lygis, skolos didėjimo tendencija, einamoji sąskaita, užsienio prekybos balansas, BVP, vyriausybės stabilumas, infliacija, valiutos patikimumas, biudžetas ir t.t.

Vyriausybės taupymo lakštais nėra prekiaujama antrinėje vertybinių popierių biržoje, todėl keičiantis rinkos palūkanų normai, taupymo lakštų vertė nesikeičia. Kadangi vyriausybės taupymo lakštai yra visiškai nelikvidūs, todėl investuotojas turi įvertinti, kad vyriausybė taupymo lakštus gali išpirkti anksčiau laiko. Ir nors tai nėra taikoma praktika, tačiau negalima atmesti tikimybės, kad palūkanų normai ženkliai sumažėjus, vyriausybė išpirks obligacijas anksčiau laiko ir atims iš investuotojų potencialų uždarbį.

Investuotojas turi įsivertinti likvidumo riziką. Vyriausybės taupymo lakštai yra visiškai nelikvidūs – jais nėra prekiaujama antrinėje rinkoje apskritai. Lietuvos vyriausybės obligacijomis prekiaujama biržoje, todėl pirkdamas vyriausybės obligacijas investuotoja išvengs likvidumo rizikos.

Vyriausybės vertybinių popierių privalumai ir trūkumai

Vyriausybės vertybinių popierių privalumai:

- Maža rizika.
- Kadangi vyriausybės vertybiniai popieriai yra saugi investicija, todėl norint gauti paskolą, juos galima įkeisti bankui kaip užstatą.
- Skirtingi ir įvairūs išpirkimo terminai.
- Neapmokestinamos palūkanos.
- Vyriausybės obligacijos ir išdo vekseliai yra likvidūs.
- Vertybinių popierių pirkimo ir saugojimo mokesčių galima išvengti perkant tiesiai iš vyriausybės.

Vyriausybės vertybinių popierių trūkumai:

- Mažesnės palūkanos (vyriausybės obligacijų palūkanos yra mažesnės nei kompanijų

obligacijos, taupymo lakštų palūkanos mažesnės nei banko indėlių).

- Taupymo lakštai nėra likvidūs – prekyba taupymo lakštų vienetais antrinėje rinkoje nevyksta, todėl investuotojas yra priverstas laukti jų išpirkimo dienos.
- Mažas vyriausybės vertybinių popierių pajamingumas gali neapsaugoti nuo aukštesnės infliacijos.

Kuo skiriasi vyriausybės vertybiniai popieriai nuo indėlių

Dažnam iškyla klausimas ar verčiau pirkti vyriausybės vertybinius popierius ar tiesiog padėti indėlį banke. Tiek vieni, tiek kiti moka palūkanas, kurios nėra apmokestinamos. Indėliai ir vyriausybės vertybiniai popieriai gali būti skirtingos trukmės. Už indėlius kaip ir už vyriausybės vertybinius popierius mokamos palūkanos. Tačiau yra smulkių skirtumų, kurie smulkiam investuotojui gali sudaryti esminį skirtumą.

Palūkanos

Taupymo lakštų palūkanos paprastai yra mažesnės nei indėlių banke. Vyriausybės obligacijų palūkanos gali būti didesnės nei banko indėlių. Kita vertus, investuotojas turi pasidomėti, kodėl taip yra, juk rizika ir pelnas visuomet seka greta. Galbūt užsienio kapitalo bankų kredito reitingai yra aukštesni, nei Lietuvos vyriausybės, galbūt valstybei yra sunkiau pasiskolinti užsienio rinkose ir pan.

Išpirkimo terminas

Lietuvos vyriausybė kartais platina 10 metų trukmės obligacijas (ekonomiškai stiprios užsienio valstybės išleidžia obligacijas, kurių išpirkimo terminą siekia net 30 m), tuo tarpu tokios trukmės indėlio padėti banke investuotojas neturės galimybes. Natūralu, kad už ilgesnės trukmės obligacijas mokamos didesnės palūkanos, nei už indėlį banke.

Rizika

Investuojant į obligacijas ar į indėlį banke investuotojas patiria panašią riziką, mat iki 10 000 EUR vertės indėliai banke yra draudžiami valstybės. Lietuvos vyriausybė visuomet savo įsipareigojimus investavusiems į vyriausybės vertybinius popierius vykdo laiku, todėl tiek indėlis, tiek vyriausybės vertybiniai popieriai yra laikomi labai saugia investicija.

Investuotojas turį įvertinti, kad vyriausybės vekseliai, taupymo lakštai ir obligacijos gali būti išpirkti anksčiau laiko. Sumažėjus rinkos palūkanų normai, vyriausybė gali anksčiau laiko išpirkti vertybinius popierius ir palikti investuotoją be potencialaus uždarbio. Taip

niekuomet neatsitiks padėjus indėlių banke.

Indėlio banke vertė niekuomet nesumažės, tuo tarpu vyriausybės obligacijų kaina biržoje nuolat keičiasi. Padidėjus palūkanoms, sumažėja obligacijų ir išdo vekselių kaina biržoje, todėl iki išpirkimo termino pabaigos neišlaikius obligacijų, galima patirti nuostolį.

Padėję indėlių banke, privalėsite jį išlaikyti iki nurodyto termino pabaigos, kitaip jums bus taikomos baudos (paprastai nesumokamos palūkanos). To išvengsite investuodami į išdo vekselius ar obligacijas, kadangi pastaruosius galėsite parduoti biržoje, o jums priklausančios palūkanos jau bus įskaičiuotos į pardavimo kainą.

Investuotojas gali pasinaudoti išdo vekselių ir obligacijų likvidumo privalumais, tačiau perkant vyriausybės taupymo lakštus, galite būti tikri, kad pinigus išaldysite metams ir jokios baudos nepadės jums anksčiau išpirkti taupymo lakštų. Todėl likvidumo prasme taupymo lakštai turi daugiau trūkumų nei privalumų lyginant su indėliais banke.

Investicinė sąskaita

Investuojant į išdo vekselius ar obligacijas, jūs turite būti sudarę sutartį su finansų tarpininkais, tuo tarpu norint padėti indėlių banke investicinės sąskaitos atsidaryti nereikia. Tiesa, investuojant į taupymo lakštus, visa tai už jus automatiškai padarys vyriausybė, tačiau šios sąnaudos mažina taupymo lakštų pajamingumą.

Paprastumas

Indėliai lietuviams yra nuo seno žinoma pinigų taupymo priemonė. Juos suprasti lengva ir paprasta, tuo tarpu investuojant į vyriausybės vertybinius popierius reikia turėti daugiau žinių. Bankai išnaudoja šiuos lietuvių taupymo įpročius siūlydami mažesnes palūkanas nei vyriausybės obligacijos. Investavimas į vyriausybės vertybinius popierius reikalauja žinių ir supratimo, tačiau sumanus investuotojas visuomet turi įvertinti galimybę uždirbti daugiau.

9. paskaita. [Obligacijų kainos ir pajamingumo pokyčiai](#)

Nelik abejingas: įvertink straipsnį - pasidalink su draugais...

Vyriausybės vertybiniai popieriai (VVP)

28 balsai/ Vid.3.1